

zahrnoval kombinaci důchodů a školství. Bezdětný zde platí cizím dětem školství a od cizích dětí dostává důchod. Celkovou výhodnost pro pečující či nepečující o děti pak lze posoudit podle poměru výdajů státu na děti a důchodce. Rozdíl mezi bezdětnými rodinami a rodinami s dětmi lze vyčíslit následovně: *výdaje na děti – rozdíl na daních – dávky spojené s dětmi*. Ve stabilním prostředí je pro jedince v průběhu celého životního cyklu vše ostatní srovnatelné. Dále představil výpočet rozdílu plateb od státu k dětem a ke starším osobám. Státní podpora pro děti jako celek činila v roce 2013 cca 280 mld. Kč, zatímco pro seniory 460 mld. Výpočet těchto transferů zahrnuje důchody, soc. dávky, školství, zdravotnictví a rozdíl v daních. Když bychom do modelu přidali další služby státu, neměli bychom se dočkat žádného dalšího rozdílu (policie, dopravní infrastruktura...). Můžeme tak konstatovat, že jde o velký rozdíl, který činí zhruba 180 mld. ročně.

p. Šulc vznesl dotaz, proč by se transfery k dětem a k seniorům měly rovnat, když jsou tyto kohorty jinak četné a odlišně „náročné na provoz“, protože mají různou strukturu finančních nákladů.

p. Pelán odpověděl, že skupiny dětí a seniorů jsou momentálně obdobně velké. Zdůraznil, že mezi generacemi dochází k transferům a to bez ohledu na jejich četnost.

p. Šulc oponoval, že momentální srovnání počtu dětí a seniorů není relevantní, relevantní je vývoj těchto počtů. Mezi dětmi a seniory nedochází k žádným transferům, obě skupiny jsou příjemci transferů od ekonomicky aktivní generace. Dále upozornil, že otázka, zda se lidem vyplatí mít děti či nikoliv je pro mnohé lidi otázkou neetickou, protože kvůli penězům si lidé děti nepožijí.

p. Hampl odkázal na Adenauerův výrok, že lidé budou mít děti pořád, ale zároveň upozornil, že počet dětí klesá a svou roli hrají mj. ekonomické faktory, a to nejen peníze samotné, ale také faktory typu zajištění bydlení, dostupnost práce atd.

p. Fiala se dotázal, jaké jsou náklady rodičů na děti.

p. Pelán odpověděl, že dítě vychází velmi zhruba na 100 000 Kč na rok.

p. Šulc upozornil, že je třeba započítat i čas věnovaný dětem.

p. Poklop doporučil zjednodušit výpočet na úlohu „kolik přispívají bezdětní do systému a kolik dostanou.“

p. Hampl odpověděl, že pro srovnání bezdětných a rodin s dětmi by výpočet mohl být poměrně jednoduchý, protože lze vzít náklady na děti a odečíst od toho dávky a slevy na dani.

p. Pelán upozornil, že je třeba si uvědomit, co je systém, protože součástí systému jsou i rodiče. Zdůraznil, že hlavní problém spočívá v tom, že společnost vnímá důchod jako něco, co si člověk předem zaplatil (resp. odpracoval), ale ve skutečnosti jde o systém průběžný a tato zásluhovost reálně neplatí. Zásluhy vztažené k důchodovému systému vychází z budoucích plateb dětí.

p. Hampl informoval, že výpočty se možná ještě budou drobně upravovat, ale k zásadním změnám by dojít nemělo.

p. Šulc upozornil na význam problému neplodnosti, který stále narůstá na intenzitě.

p. Pelán vysvětlil, že bezdětní si mohou na důchod více spořit, protože nejsou zatíženi náklady spojenými s výchovou dětí.

p. Šulc připomněl, že pokles porodnosti se řešil již v roce 1993, ale lidé se tehdy báli sociálního inženýrství, takže byla redukována rodinná politika a dnes se to negativně projevuje ve stavu důchodového systému.

p. Fiala uvedl, že pokud náklady na dítě činí 100 000 Kč, v přepočtu na měsíc to jsou zhruba 4 000 Kč na jednoho rodiče. Bezdětný člověk by si teoreticky tuto sumu mohl šetřit v rámci III. pilíře a mohl by tak mít o 4 000 Kč vyšší důchod, což je znatelné přilepšení.

p. Hampl představil vyčíslení rozšířeného implicitního dluhu domácností (tj. co rodina obdrží proti tomu, co rodina vydá) a bilančního rozdílu pomocí změněné metodiky prototypového modelu MPSV při srovnání rodin s dětmi vůči bezdětným rodinám. Bilance transferů u rodiny s dětmi je negativní (1 až 3,8 milionu Kč podle příjmu domácnosti a počtu dětí). Výchova dětí se tak z ekonomického hlediska zdá být velmi znevýhodněná. Zdůraznil, že v bilanci transferů přitom nejsou zahrnuty ušlé příležitosti spojené s výchovou dítěte.

p. Šulc upozornil na komplexní problém reprodukce vzdělanosti v závislosti na příjmové situaci rodičů, což vede ke snižující se sociální mobilitě a k nárůstu sociálních nerovností.

p. Hampl odkázal na Zprávu o rodině z roku 2004, která upozorňuje na stávající nepříznivé podmínky pro rodinný život.

p. Šulc doporučil posunout se v diskusích dále k návrhům konkrétních opatření. Varoval před jednorázovými revolučními opatřeními, které by mohly vést k populačnímu výkyvu ala Husákovy děti. Spíše doporučil zavádění jednotlivých opatření rozprostřít v čase.

p. Fiala upozornil, že v 70. letech nastupovaly silnější ročníky, kdežto teď máme slabší ročníky a baby boom by to mohl vyvážit, a byl by tedy žádoucí.

p. Pelán vyjádřil názor, že by nejprve měla být dořešena metodika vyčíslení transferů, a až poté by bylo vhodné diskutovat opatření.

p. Hampl vybídl přítomné, aby sdělili své případné připomínky k navržené metodice. Protože další připomínky k metodice nebyly, po odsouhlasení informoval, že dohodne detaily nastavení výpočtů modelového prototypu s p. Suchomelem podle této metodiky a poděkoval pracovníkům MPSV za jejich práci.

p. Šulc doporučil nepoužívat modely se šipkami vyjadřující mezigenerační transfery, protože jsou příliš neuchopitelné.

p. Hampl uvedl, že metodiku je třeba ještě dopracovat. Zdůraznil, že je třeba rozvinout téma narovnání transferů v rámci celospolečenských debat.

p. Šulc upozornil, že podpora rodin s více dětmi může být vnímána negativně, protože větší počet dětí je spojován s romskými rodinami. Neromská rodina s více dětmi je podvědomě vnímána jako podivínská. Navíc se vytvořila psychóza, averze vůči chudým lidem. Varoval proto před potenciálním rizikem, že dobrá vůle komise bude nepochopena.

p. Poklop odpověděl, že záleží na podobě konkrétních opatření, která budou zavedena. Nemusí třeba jít o přímé dávky pro rodiny s dětmi, ale o úlevy na daních.

p. Pelán vyjádřil názor, že sleva na dani je z tohoto pohledu bezriziková. Upozornil, že do konkrétních opatření je třeba promítnout priority, a ty je třeba nadefinovat.

p. Fiala upozornil, že je potřeba současným mladým lidem poskytnout nějaké jistoty, aby měli jistotu, že jednou neuslyší, že se kvůli výchově dětí chovali nezodpovědně a nemají naspořeno.

p. Šatava uvedl, že rodiče s dětmi nejsou tolik bití z hlediska důchodu, protože péče o děti je započítávána jako náhradní doba. Zdůraznil, že je také třeba zamezit vysoké nezaměstnanosti žen po rodičovské dovolené (například zavést nižší příspěvky zaměstnavatelů u těchto skupin).

p. Hampl vyjádřil názor, že je třeba usnadnit matkám nejprve být doma s dítětem a později jim usnadnit práci kombinovanou s péčí o dítě.

p. Šatava v této souvislosti doporučil podporovat vznik firemních školek.

p. Pelán navrhl klást větší důraz na daňové úlevy než na dávky.

p. Hampl upozornil, že existují skupiny lidí, které slevami na daních nelze ošetřit. Nicméně tato skupina rodin je již ošetřena testovanými dávkami, které je potřeba ještě lépe cíleně zaměřit, aby opravdu pomáhaly dětem a jejich komplexnímu osobnímu rozvoji.

p. Fiala uvedl, že dnešní důchodový systém je poměrně solidární, a tato tendence klesá a stále se zdůrazňuje, že kdo si nenaspoří, bude mít důchod nízký.

p. Hampl poukázal na skutečnost, že momentálně jsou na tom z hlediska důchodu všichni relativně stejně, ale kvůli vzrůstající bezdětnosti vzniká demografický dluh, tedy rodiny s dětmi dotují bezdětné. Je tedy možné uvažovat o tom, že by rodiny s dětmi měly vyšší důchod a bezdětní by si mohli část toho, co ušetří tím, že nemají děti, přispořit.

p. Šulc upozornil, že neplatí premisa, že ten, kdo nemá děti, má možnost si naspořit na důchod. Existuje nezanedbatelné množství mladých lidí, kteří jsou tak chudí, že nemají prostředky nutné pro založení rodiny. Doporučil odlehčit rodinám ve formě paušálně bezplatných školních pomůcek a obědů (při těchto naturálních benefitech by nedocházelo k sociálním tlakům).

p. Šatava varoval před zvyšováním důchodů, doporučil snížit pojistné a zkrátit rodičovskou dovolenou.

p. Hampl oponoval, že zvýšení důchodů by se mohlo týkat pouze lidí, kteří vychovali děti, zatímco bezdětným by se naopak přiměřeně snížily. Co se týče navrhovaných opatření, doporučil dát větší váhu na stranu slev (například 2:1), ale nespoléhat jenom na ně. Zároveň musí být zachována také solidární funkce systému. V této souvislosti také upozornil, že existuje výrazná skupina lidí, která nemá možnost spořit si ve III. Pilíři – mezi ně patří značná část rodin s dětmi, protože prakticky všechny příjmy vynaloží na děti a už jim nezbydou prostředky na spoření.

p. Šulc zmínil, že zapojení lidí do III. pilíře výrazně ovlivňuje mediální diskurs. Čím častěji se v médiích objevuje, že nebude na penze, tím více si lidé spoří. Upozornil na význam nezaměstnanosti.

p. Hampl v této souvislosti uvedl, že pokud bychom měli méně nezaměstnaných, měli bychom vyrovnaný rozpočet. Dále upozornil, že OSVČ hrozí díky současným nízkým odvodům také nízké důchody a pád do chudoby.

p. Šulc taktéž varoval, že jde o past čekající na desítky tisíc osob a do budoucna se rýsuje obrovský problém několika chudých kohort OSVČ.

p. Hampl představil návrh na kategorie typových rodin a domácností: podle počtu dospělých, podle počtu dětí, podle délky výchovy dětí, podle způsobu hlavní výdělečné činnosti, podle výše příjmu domácností, podle rozdílu ve výši příjmu dospělých osob.

p. Pelán doporučil v kategoriích domácností zohlednit zaměstnané / nezaměstnané.

p. Suchomel upozornil, že není možné zahrnovat délku výchovy dětí. Uvedl, že by mohl být problém s daty, protože většina dat se vztahuje k rodinám jako k celku. Je třeba definovat, co znamená OSVČ, nezaměstnaný apod.

p. Šulc upozornil, že definicí nezaměstnaných může být problém, protože nezaměstnanost je značně proměnlivá v čase a existuje nemalá skupina oficiálně nezaměstnané, kteří pracují mimo smluvní vztahy.

p. Šatava navrhl zahrnout do kategorizace také vzdělání rodičů.

p. Pelán doporučil u mzdy pracovat s mediánem či s kvartily.

Shrnutí členění kategorií domácností, pro které je potřeba udělat výpočty:

- *Podle počtu EA osob – 1 osoba, 2 osoby*
- *Podle počtu dětí – bez dětí, s 1, se 2, se 3, se 4, (příp. s 5) dětmi*
- *Podle délky výchovy dětí – do 20 let (SŠ), do 25 let (VŠ)*
- *Podle způsobu hlavní výdělečné činnosti – zaměstnanci, OSVČ*
- *Podle výše příjmu domácnosti – 50%, 100%, 150% průměrné (variantně mediánové - pokud budou k dispozici data) mzdy EA osob (variantně členění dle kvintilů pokud budou k dispozici data)*
- *Podle rozdílu ve výši příjmu dospělých osob – kombinace viz výše*

- *Dále bylo doporučeno členění podle vzdělání rodičů, pokud budou k dispozici odpovídající zdrojová data*

- *Samostatně bude potřeba se zabývat problematikou dlouhodobě nezaměstnaných a dalších nízkopříjmových skupin ohrožených chudobou*

Na závěr této diskuse bylo zadáno MPSV zpracovat modelové výpočty pro dohodnuté kategorie rodin

1. Prioritně spočítat tabulky příjmových modelů, které řeší, co se stane, když v rodině přibude dítě – srovnání domácností podle počtu dětí vůči bezdětným

2. Následně pomocí prototypového modelu MPSV spočítat celkové transfery s ohledem na celá generační životní cyklus v souladu s představenou metodikou

Podrobné zadání v příloze:

p. Hampl dále otevřel diskusi o opatřeních.

p. Pelán doporučil prioritizovat cíle a provázat je s opatřeními.

Příloha1:

Zadání výpočtů pro MPSV:

1. Prioritně zpracovat tabulky příjmových modelů, které řeší, co se stane, když v rodině přibude dítě – srovnání domácností podle počtu dětí vůči bezdětným

Analogicky podle níže uvedeného vzoru:

<i>rodiny</i>	<i>na osobu</i>	
35 185	17 092	bez dětí
28 379	9 460	s jedním dítětem, 1 pečuje, rodič. přísp. 7.600
35 297	12 101	s jedním dítětem, oba pracují
29 496	7 374	se dvěma dětmi, 1 pečuje, rodič. přísp. 7.600
37 419	9 355	se dvěma dětmi, oba pracují
21 600	10 800	cca medián starobního důchodu sólo

Zároveň doplnit výši daní a odvodů – DPFO, sociální a zdravotní odvody (obojí za zaměstnance a zaměstnavatele)

Členění kategorií domácností, pro které je potřeba udělat výpočty:

- Podle počtu EA osob – 1 osoba, 2 osoby
- Podle počtu dětí – bez dětí, s 1, se 2, se 3, se 4, (příp. s 5) dětmi
- Podle délky výchovy dětí – do 20 let (SŠ), do 25 let (VŠ)
- Podle způsobu hlavní výdělečné činnosti – zaměstnanci, OSVČ (pro zjednodušení nejprve oba zaměstnanci a oba OSVČ)
- Podle výše příjmu domácnosti – 50%, 100%, 150% průměrné (variantně mediánové - pokud budou k dispozici data) mzdy EA osob (variantně členění dle kvintilů pokud budou k dispozici data)
- Podle rozdílu ve výši příjmu dospělých osob – kombinace viz výše
- Samostatně výpočet pro dlouhodobě nezaměstnané (oba nezaměstnaní)

- Členění podle vzdělání rodičů, pokud budou k dispozici odpovídající zdrojová data
- Samostatně bude potřeba definovat zadání pro dlouhodobě nezaměstnané a dalších nízkopříjmové skupiny domácností ohrožených chudobou

2. Následně pomocí prototypového jednogeneračního modelu MPSV spočítat celkové transfery s ohledem na celý generační životní cyklus v souladu s představenou metodikou Karla Pelána

Tj. spočítat rozdíl pro srovnatelné jedince (páry), lišící se jen počtem dětí, výší příjmu, způsobem hlavní výdělečné činnosti - ve stejném členění jako výše:

Výdaje rodin na děti – rozdíl na daních – dávky spojené s dětmi

Součástí výpočtu tedy nebude zdravotní péče pro děti a vzdělání dětí – protože to není příjem vyhodnocovaných jedinců či párů, ale přímý naturální příjem dětí (tj. už další generace). Vše ostatní pro srovnatelné jednotlivce a páry pak dopočítat dle prototypového modelu MPSV. Součástí v této

fázi nebude DPH, protože se nejedná o zdanění práce a tedy není součástí mandátu odborné komise. Do budoucna však bude vyjádření DPH užitečné – je potřeba ale nejprve zanalyzovat, které výdaje jsou příjmem DPH v ČR – tj., jaký podíl výdajů domácností neznamená příjem DPH pro stát. Aplikace předpokladu celoživotního příjmu (a celoživotní spotřeby), kdy je předpokládáno, že během celého života jedinec utratí veškeré finanční prostředky, které vydělal nebo přijal v podobě finančních transferů – bude moci být smysluplně uplatněna až po odhadech výše uvedených podílů.